

Eerste Kamer der Staten-Generaal

Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat
Mevrouw drs. V.L.W.A. Heijnen
Postbus 20901
2500 EX Den Haag

Kazernestraat 52
2514 CV Den Haag
postbus 20017
2500 EA Den Haag

telefoon 070 312 92 00
fax 070 312 93 90

e-mail postbus@eerstekamer.nl
internet www.eerstekamer.nl

datum 6 februari 2024

betreft Nadere vragen n.a.v. de stand van zaken van de opvolging van de acties voortvloeiend uit het Nevele-arrest

ons kenmerk 173364.01U

Geachte mevrouw Heijnen,

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving hebben met belangstelling kennisgenomen van uw brief van 22 december 2023¹, waarin u eerder gestelde vragen beantwoordt – in het kader van toezegging T03581² – over de stand van zaken van de opvolging van de acties voortvloeiend uit het zogenoemde Nevele-arrest.³ De leden van de fractie van de **BBB** wensen de regering naar aanleiding van deze brief aanvullende vragen te stellen. De leden van de fracties van **GroenLinks-PvdA** en de **PvdD** wensen gezamenlijk eveneens een aantal vervolgvragen te stellen. Het lid van de fractie van **OPNL** sluit zich bij laatstgemelde vragen aan.

Vragen en opmerkingen van de leden van de fractie van de BBB

De leden van de fractie van de **BBB** stellen voorop dat windturbines door onder ander erosie, slijtage en schade van de rotorbladen de schadelijke stof Bisfenol A (BPA) afgeven. Deze leden constateren dat wetenschappers het er niet over eens zijn in welke mate Bisfenol het milieu vervuult en belast. Wel schijnen rotorbladen die behandeld zijn met een beschermde coating minder te slijten of te eroderen en dus minder milieuvervuilend te zijn dan onbehandelde bladen, die meer Bisfenol of T4BP of toxische verfstoffen in het milieu brengen. Echter, wetende dat circa 5.6% van de wieken per jaar geraakt wordt door blikseminslag, is schade als gevolg daarvan ook relevant om te onderzoeken in de visie van deze leden. Ook de toren waarop de gondel en wieken zijn geplaatst, kunnen door weersinvloeden stoffen in het milieu uitstoten. Zo tranen onder invloed van regen, wind en zon bepaalde coatings of verflagen, waarvan bekend is dat deze toxisch zijn. Olie- of SF₆-verlies uit gondels door gebreken of onderhoud of calamiteiten zijn eveneens milieubelastend. In aanmerking nemende het voorgaande hebben de leden van de fractie van de BBB de regering de volgende vragen te stellen:

¹ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z.

² Toezegging [T03581](#) ziet op toezending van een brief met de stand van zaken en de consequenties van de afspraak Nevele op de Omgevingswet in den brede.

³ HvJ EU 25 juni 2020, C-24/19, ECLI:EU:C:2020:503 (Nevele).

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 2

- 1) Is er onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek, inclusief veldonderzoek, in Nederland gedaan naar voormelde bekende erosie, slijtage, schade en de belasting hierdoor van schadelijke stoffen voor en op het milieu?
- 2) Zo ja, kan de regering de Kamer de resultaten van deze onderzoeken doen toekomen?
- 3) De leden van de fractie van de BBB vragen de regering om de Kamer gevalideerde en geverifieerde data van veldonderzoek in Nederland over te leggen waaruit blijkt dat de belasting van het milieu door slijtage en afgifte van Bisfenol – en mogelijk andere schadelijke stoffen, welke in bijvoorbeeld toxische verf- of coatingresten zitten – voor de gezondheid van mens en dier binnen de wettelijke normen valt. In hoeverre zijn omwonenden van windturbines onderzocht op de aanwezigheid van bepaalde stoffen in hun bloed zoals is geschied voor PFAS-belasting?
- 4) De leden van de fractie van de BBB vragen de regering of zij beschikt over data (aantallen) van windturbines waarvan de rotorbladen zijn gecoat en windturbines waarvan de rotorbladen niet zijn gecoat. Zo nee, op welke wijze beoordeelt de regering dan het gezondheidsrisico ten gevolge van afgifte van schadelijke stoffen door erosie, slijtage en schade als coatings ontbreken?
- 5) Zo ja, is de regering bereid om de Kamer deze data doen toekomen, inclusief de motivering van de regering op grond waarvan deze een beoordeling maakt voor het gezondheids- c.q. milieurisico?
- 6) Waarom zijn of worden er geen eisen gesteld aan windturbinebouwers – door het gebruik van veilige niet schadelijke materialen in de windturbines en hun onderdelen voor te schrijven – nu deze ‘crosscountry’ in Nederland op kwetsbaar land, water, natuur en in de zee worden geplaatst?
- 7) Is er door de regering een risico-assessment gedaan op alle gebruikte stoffen en materialen, en op de mogelijke gevolgen?
- 8) Zo ja, kan de regering de Kamer de resultaten van deze onderzoeken doen toekomen?
- 9) Is er een risico-assessment gedaan op het afbreken van (verouderde/versleten) windturbines en hun infrastructuur en fundering? Zo ja, kan de regering de Kamer de resultaten van deze onderzoeken doen toekomen?
- 10) Is er een risico-assessment gedaan naar het verbranden of recyclen van afgeschreven windturbines? Zo ja, kan de regering de Kamer de resultaten van deze onderzoeken doen toekomen?

De leden van de fractie van de BBB wijzen erop dat windturbines trillingen in de grond en in het water veroorzaken. De leden van de fractie van de BBB nemen daarbij de toenemende en onverklaarbare desoriëntatie van bijvoorbeeld walvissen en dolfijnen in aanmerking, die hierdoor – mogelijk – vaker stranden op land of buiten hun leefgebieden, trekroutes of paargebieden terecht komen. Maar deze leden wijzen ook op het midden van windturbinelocaties door onder andere mollen. Van grotere zeezoogdieren als walvissen is inmiddels bekend dat er (negatieve) impact is (of schijnt te zijn) door de massale aanleg van windturbineparken, aldus deze leden. In acht nemende het voorgaande leggen de leden van de fractie van de BBB de regering de volgende vragen voor.

- 11) De leden van de fractie van de BBB vragen de regering of er onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek is gedaan naar de effecten van deze trillingen op flora en fauna, bodem- en zeeleven.

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 3

- 12) Is er ook recentelijk (veld)onderzoek gedaan naar de effecten van zowel de aanleg als van de exploitatie en het beheer van grootschalige windturbineparken op andere flora en fauna in de omgeving van de windturbines? De leden van de fractie van de BBB wijzen erop dat wetenschappelijk is aangetoond dat geluidsoverlast kan optreden bij bepaalde fauna en vogels waardoor ouder-jong-communicatie wordt verstoord. Ook voor mensen is dit een niet te verwaarlozen effect.
- 13) En indien vorenbedoeld onderzoek is verricht, is de regering dan bereid om de Kamer de resultaten van deze onderzoeken en hun data te doen toekomen, inclusief de analyse, afwegingen en conclusies die de regering hieraan heeft verbonden?
- 14) Indien dergelijk onderzoek nog niet is verricht, is de regering dan van mening dat er eerst zorgvuldig onderzoek moet worden gedaan naar de bovengemelde effecten op het milieu en zeeleven voordat de aanleg van grootschalige windturbineparken kan doorgaan?
- 15) Kan de regering uiteenzetten waarom er in de afgelopen 20 jaar zo weinig onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek is opgezet voor het meten en in kaart brengen van hinderincidentie, uitval, ziekte, effecten, en de impact voor omwonenden van windturbineparken in Nederland, terwijl daar wel vele redenen voor waren. Hoe het kan zijn dat Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM)) nimmer onafhankelijk prudent en proactief adviezen voor verbetering aan regering en parlement heeft verstrekt? Immers, in het verleden werd dit door het RIVM wel gedaan, terwijl tegenwoordig het RIVM zijn adviezen reactief en in opdracht van het bevoegd gezag geeft. Hoe is deze passieve advieshouding te rijmen met de Wet op het RIVM?

De leden van de fractie van de BBB wijzen erop dat het Nevele-arrest dwingt tot een zorgvuldige en complete afweging. Deze leden merken daarbij op dat ook bij de planvorming van de Tweede Maasvlakte de Raad van State destijds oordeelde dat de overheid zorgvuldiger onderzoek had moeten doen naar de effecten op het milieu, het zeeleven en de aanwezige flora- en faunasoorten.

Immers, de overheid heeft de volledige bewijslast om aan te tonen dat alles is onderzocht. De leden van de fractie van de BBB constateren dat de selecties en de censuur zoals die in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD)⁴ van het Nationaal Programma Landelijk Gebied voor het wettelijk instrument PlanMER windturbinenormen- en bepalingenzijn toegepast, strijdig zijn met de SMB-richtlijn⁵ en het Nevele-arrest. Het gevolg van deze handelwijze is dat dit, volgens deze leden, leidt tot schade en vertraging, alsmede zal leiden tot aanvullend onderzoek. Daarnaast bestaat de kans dat de eerste rechtszaak direct alles weer op slot kan gooien, aldus deze leden.

- 16) De leden van de fractie van de BBB vragen de regering op welke wijze bovenbedoelde besluitvorming tot stand is gekomen en hoe zij de fundamentele gebreken zal wegnemen?

De leden van de fractie van de BBB merken verder op dat de grote vraag vanuit samenleving is om tijdig effectief beschermende normen voor omwonenden te ontwerpen en dat hinderincidentie en impact (gezondheidseffecten) 'real-time' worden beperkt tot nihil. Het streven is daarbij om omwonenden heel, fit en gezond te houden en dat hun welzijn op peil blijft. De leden van de fractie van de

⁴ Zie hiervoor: <https://www.platformparticipatie.nl/nationaalprogrammalandelijkgebied/nrd-nplg/default.aspx>.

⁵ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's.

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 4

BBB constateren dat de oude rijksnormen hieraan niet zonder meer voldoen. Deze leden wijzen erop dat onder andere de gehele Geluidcontouren rekensystematiek om de grootheden Lden en Lnight te berekenen en te bepalen in het veld, geheel ten onrechte buiten de PlanMER-onderzoeken is gelaten op grond van de NRD. Immers, de geluidsoverdrachtsmodellen en hindermodellen zijn nimmer door onafhankelijke wetenschappers in het veld gevalideerd, geverifieerd en/of gekalibreerd voor grote windturbines en windturbineparken. Bovendien worden verouderde en niet geldige internationale standaarden en methoden toegepast. Er is juist alle reden om geluid onafhankelijk en fundamenteel wetenschappelijk te onderzoeken, aldus de leden van de fractie van de BBB. Waarbij deze leden opmerken dat Arcadis ongeschikt is omdat zij niet werkt onder de 'code of conduct of science'. Wetenschappelijk onderzoek toont aan dat er betere modellen zijn en gidslanden hanteren zonder meer andere en betere beschermende normen.

Ook het onderzoek naar Bisfenol A (BPA) is nu niet meegenomen vanwege vermeend kennisgebrek, hetgeen volgens deze leden geheel in strijd is met de waarheid. Immers de Vrije Universiteit Amsterdam zou dit prima kunnen onderzoeken en doet dit ook al in Nederland.

De censuur en selectie die volgens de leden van de fractie van de BBB is toegepast in de NRD om de PlanMER niet alle aspecten te laten onderzoeken, is onbegrijpelijk en de motivering geheel in strijd met de feiten is onaanvaardbaar.

- 17) Welke acties gaat de regering – gelet op het bovenstaande – in dit kader ondernemen en op welke wijze is zij voornemens om deze ernstige gebreken herstellen?

De leden van de fractie van de BBB merken op dat de MER-rapportage van de Tweede Maasvlakte hierin destijds tekortschoot, met name ten aanzien van het effect op de verstoring van de stroming richting de Waddenzee als paargronden en foerageergebieden van vissoorten (kraamkamer) en het effect van de aanleg op kwetsbare bodemsoorten in zee en op de kuststrook.

- 18) Is hier bij de aanleg van windturbineparken rekening mee gehouden?
- 19) Zo ja, graag ontvangen deze leden hierover van de staatssecretaris de onderzoeken en bestuurlijke afwegingen.
- 20) Door het Nevele-arrest dient er per (individueel) windturbinepark een complete en volledige afweging gemaakt te worden van onder andere alle milieueffecten, zoals – maar niet beperkt tot – trilling, geluid, slagschaduw en milieuvervuiling door slijtage. Kan de regering deze leden aangeven in hoeverre de Omgevingswet hierin voorziet en alle aspecten gespecificeerd afdekt? Deze leden denken daarbij onder andere aan de volgende aspecten:
- de kwaliteitsborging; hoe is of wordt kwaliteit op onafhankelijk gezaghebbend en professoraal universitair niveau ingericht? Hoe wordt de kwaliteitscontrole ingericht en voorgeschreven?
 - het methodologisch en wiskundig statistisch aspect. Er worden immers (big) data gemeten, berekend en verwerkt;
 - procedurele en juridische aspecten;
 - technische aspecten;
 - functionele aspecten;
 - natuurkundige en chemische aspecten;
 - (bio)medische aspecten;
 - (bio)fysische aspecten;

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 5

- (bio)chemische en organische aspecten;
 - geologische en seismische aspecten;
 - ecologische en biologische aspecten;
 - hydrologische aspecten;
 - meteorologische aspecten
 - klimaataspecten;
 - (fijn)stoffen en helix (chemische) reacties in lucht;
 - diverse andere milieuaspecten; direct, indirect en alle dynamische effecten op natuur, flora & fauna en leefomgeving.
- 21) Hoe gaat de regering alle blinde vlekken dan wel gebreken herstellen?
- 22) Kan de regering aangeven waar in de Omgevingswet een dergelijke procedure – onder andere met betrekking tot een gezaghebbende onafhankelijke kwaliteitsborging en kwaliteitscontrole en toetsing van de data – is voorzien?
- 23) Op welke wijze is in het ondersteunende geautomatiseerde systeem Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) een dergelijke procedure uitgebreid getest, gevalideerd en op onderdelen gekalibreerd?
- 24) Door welke onafhankelijke universiteit en/of specialistische wetenschappelijke afdeling is dit uitgevoerd?
- 25) Kan de regering aangeven of het DSO geëquipeerd is om een dergelijke procedure en toets voor de ontwikkeling van windturbineparken te faciliteren?
- 26) Zo ja, zijn er met het DSO pilotprojecten gedaan in de voorbereiding van de inwerkingtreding van de Omgevingswet? De leden van de fractie van de BBB ontvangen graag de resultaten van deze pilots.
- 27) De leden van de fractie van de BBB wijzen erop dat de grootschalige aanleg van windturbineparken een zorgvuldige en complete afweging eist volgens het Nevele-arrest. Veel zaken in het beleid worden gesteld zonder de resultaten van een actueel gevalideerd en geverifieerd representatief onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd door een gezaghebbende universiteit of specialistische wetenschapsafdeling als onderbouwing te tonen. Is de regering het met de leden van de fractie van de BBB eens dat, zolang deze onderzoeken niet zijn gedaan en er dus geen verantwoorde afweging kan worden gemaakt, de aanleg van windturbineparken op land en/of op zee 'on hold' moet worden gezet en er geen vergunningen kunnen worden afgegeven of afgegeven vergunningen, waar nog niet met de realisatie is gestart, geen stand kunnen houden?
- 28) Is de regering het met de leden van de fractie van de BBB eens dat de werkwijze met onbevoegde stellingname niet langer toelaatbaar is bij het opstellen van beleid, wet- en regelgeving en daarom direct gestaakt moet worden? Een dergelijke werkwijze – op onbevoegde gronden – in het bestuursrecht kan tot groot onrecht en rechtsongelijkheid leiden waardoor belanghebbenden in hun rechten worden aangetast. Dit kan tot aansprakelijkheidsstelling leiden en tot schadevergoedingen, maar vooral voor (onherstelbare) schade aan gezondheid en welzijn zorgen.
- 29) De leden van de fractie van de BBB wijzen op het omdraaien van de bewijslast, zoals door overheden meermalen is gedaan. Dit houdt in dat maar wordt aangenomen dat een aanname (stelling) wel in orde is en burgers en samenleving met een bewijslast worden opgezadeld. Is de regering het met de leden van de fractie van de BBB eens dat dit niet gepast is en onrechtmatig is?

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 6

Andere rechterlijke uitspraken

De leden van de fractie van de BBB wijzen erop dat de Rechtbank Midden-Nederland in haar uitspraak van 17 februari 2023⁶ duidelijk heeft gemaakt dat de Tijdelijke overbruggingsregeling windturbineparken in strijd is met de SMB-richtlijn, zodat dit geen doeltreffende maatregel is als alternatief voor intrekking van vergunningen. Hieruit volgt dat het college in deze casus bij zijn besluitvorming niet heeft onderkend dat de schending van het Unierecht, die in het Nevele-arrest en de daarop gebaseerde Delfzijl-uitspraak⁷ is vastgesteld, wel degelijk door kan werken naar de omgevingsvergunningen voor het betreffende windplan en dat er omstandigheden kunnen zijn waarin tot opschorting of intrekking van die vergunningen moet worden overgegaan. Het besluit van 29 maart 2022 van het college waarbij het verzoek van eiseres Windbrekers Swifterband – om de verleende omgevingsvergunning(en) voor Windplan Blauw in te trekken – af te wijzen, heeft daarom een motiveringsgebrek. De beroepsgrond van eiseres Windbrekers Swifterbant in deze casus slaagde in zoverre. Met inachtneming van het vorenstaande wensen de leden van de fractie van de BBB de regering de volgende vragen voor te leggen.

- 30) Welke consequenties trekt de regering uit voormelde rechterlijke uitspraken?
- 31) Heeft de regering hoogleraren in het bestuursrecht over dit onderwerp geraadpleegd die een interpretatie hebben gegeven over de gevolgen van het beleid dat op deze (deels door de rechter herroepen) aannames is gefundeerd?
- 32) Zo ja, wat zijn de conclusies en/of aanbevelingen van deze hoogleraren? De leden van de fractie van de BBB ontvangen hierover graag de relevante analyses en aanbevelingen, ook indien dit interne ministeriële adviezen betreft.
- 33) Zo nee, waarom is er niet nader onderzocht wat de gevolgen van de rechterlijke correcties zijn en hoe deze doorwerken in het vigerend beleid ter zake?

De leden van de fractie van de BBB merken op dat de Regionale Energie Strategieën (RES-en) ook onder de SMB-richtlijn vallen en op dit moment niet (meer) worden ontzien. Het geitenpaadje van de Raad van State berust op een onwetenschappelijke redenering, namelijk dat de Lden & Lnight-rekensystematiek blijkbaar niet getroffen wordt door SMB-richtlijn. Dit is – naar mening van de leden van de fractie van de BBB – onjuist. Deze moet in de visie van deze leden ook volledig worden onderzocht op validiteit, effectiviteit en afgewogen worden ten opzichte van andere wetenschappelijke indicatoren en modellen. Bovendien, zo lijkt het, moet door het besluit van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Nevele-arrest) terug worden gegaan naar de referentiesituatie van vóór het jaar 2011. Echter, de oude rijksnormen van 2011 zijn daarvoor niet ontworpen en onvoldoende tijdig effectief, mede gelet op de vele probleemwindparken in Nederland. De leden van de fractie van de BBB stellen de regering tot slot de volgende vragen naar aanleiding van het voorgaande.

⁶ Rb Midden Nederland 17 februari 2023 ECLI:NL:RBMNE:2023:627.

⁷ ABRvS 30 juni 2021, ECLI:NL:RVS:2021:1395.

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 7

- 34) Is de regering zich ervan bewust dat op dit moment de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving – waaronder de SMB richtlijn – overtreden worden door het negeren van bekende wetenschappelijke feiten en door het volgen van onbewezen aannames?
- 35) Wat is het oordeel van de regering in dit kader?
- 36) Kan de regering aantonen dat op dit moment de wet- en regelgeving alsmede de SMB-richtlijn worden toegepast dan wel betrokken in het (v)oordeel met betrekking tot het beschermen van de gezondheid van burgers?
- 37) De leden van de fractie van de BBB vragen met betrekking tot de drie voorgaande vragen nog of hier door de regering (extern) deskundig juridisch advies met betrekking tot de consequenties voor de houdbaarheid van plannen en vergunningen voor windparken is ingewonnen. Zo ja, is de regering bereid dit advies met de Kamer te delen? Zo nee, waarom niet?

Vragen en opmerkingen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD gezamenlijk

De leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD wijzen erop dat tijdens het debat in de Kamer over de Invoeringswet Omgevingswet uitgebreid is stilgestaan bij het nut en de noodzaak van het instrument van de milieueffectrapportage (mer) onder de Omgevingswet. Ook omdat er toentertijd al signalen waren dat decentrale overheden voor omgevingsvisies dan wel omgevingsplannen nalieten een Plan-Mer te doorlopen. De leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD verwijzen naar de volgende passages uit de brief van de regering van 22 december 2023:

“Plannen en programma’s waarvoor een plan-MER moet worden gemaakt, worden niet meer expliciet aangewezen zoals onder het huidig recht in het Besluitmilieueffectrapportage. Onder de Omgevingswet moet een plan-MER gemaakt worden voor elk plan of programma dat aan bepaalde vereisten voldoet”⁸

en

“Net als nu het geval is, beslissen bevoegde gezagen zelf (behoudens de zogenoemde verplichte Programma’s) of het wenselijk of noodzakelijk is om een plan-MER op te stellen”⁹.

De toenmalige minister voor Milieu en Wonen stelde tijdens het debat over de Invoeringswet Omgevingswet: *“het type projecten en plannen waarvoor een MER-plicht geldt, is onder de Omgevingswet hetzelfde als onder de Wet milieubeheer.”¹⁰* Ook stelde de toenmalig minister voor Milieu en Wonen in antwoord op de vraag *“Wilt u de gemeentes eraan herinneren dat het hun taak is MER's op te stellen?”* *“Ja, dat zal ik zeker met mijn collega van Infrastructuur en Waterstaat oppakken”¹¹.* Deze leden brengen daarnaast graag de motie-Kluit c.s. over gemeentelijke milieueffectrapportages¹² in herinnering. Deze leden wensen de regering met inachtneming van het voorgaande de volgende aanvullende vragen te stellen.

⁸ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z, p. 6.

⁹ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z, p. 6.

¹⁰ Kamerstukken I 2019/20, nr. 18, item 6, p. 20.

¹¹ Kamerstukken I 2019/20, nr. 18, item 6, p. 58. Zie ook [Toezegging Gemeentes eraan herinneren MER'en op te stellen \(34.986\) \(T02871\) - Eerste Kamer der Staten-Generaal](#).

¹² Kamerstukken I 2022/23, 33 118/34 986, EZ.

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 8

- 1) Kan de regering reflecteren op hetgeen in de beantwoording van de eerder door de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA gestelde vraag 6 staat¹³ en hetgeen in de debatten over de noodzaak van een mer in relatie tot omgevingsplannen/omgevingsvisies is gewisseld? In de ogen van de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD is het voor kaderstellende plannen als omgevingsvisies en omgevingsplannen vereist een mer op te stellen. Deelt de regering de mening van deze leden nu wel of niet? De leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD wijzen de regering erop dat er nu in meerdere debatten en mondelinge overleggen door verschillende bewindspersonen verschillende antwoorden worden gegeven en dat dit de helderheid van de regels niet bevordert.
- 2) En wanneer de regering van mening is dat dit samenhangt met het antwoord op de vraag of een omgevingsvisie of omgevingsverordening kaderstellende regels bevat, kan de regering dan reflecteren op het gegeven dat er blijkbaar voor niet één omgevingsverordening een mer is opgesteld? Acht de regering het realistisch dat er in alle nieuwe omgevingsverordeningen niet één enkele is die voldoet aan de vereisten voor een mer?
- 3) Kan de regering ingaan op de reële situatie waarin een gemeente beleidsneutraal is overgegaan naar de omgevingsvisie en het nieuwe omgevingsplan en vervolgens via buitenplanse omgevingsplanactiviteiten (BOPA's) plannen gaat goedkeuren? Hoe kan een burger zich beroepen op kaderstellende randvoorwaarden die in zo'n BOPA tot stand worden gebracht? Hoe kan een burger voorkomen dat via BOPA's regels worden gesteld die op zichzelf niet kaderstellend zijn omdat ze te beperkt gelden, maar door een stapeling van BOPA's alsnog wel praktisch aanzienlijke werking krijgen in een gemeente of gebied? Hoe zouden burgers dat moeten aanpakken?
- 4) Kan de regering ingaan op het vereiste dat is gesteld in voormelde motie-Kluit c.s. over gemeentelijke milieueffectrapportages en wat er in de brief van 22 december 2023 op de door de leden van de fractie van GroenLinks-PvdA eerder gestelde vraag 8 is geantwoord?¹⁴ Hoe kan het dat er geen enkele omgevingsverordening voorzien is van een mer terwijl voormelde motie stelt dat in ieder geval bij gemeentelijke omgevingsverordeningen dit wel nodig is en de toenmalige minister voor Milieu en Wonen bij het debat over de Invoeringswet Omgevingswet aangaf dat in algemene zin omgevingsvisies en omgevingsverordeningen gezien moeten worden als kaderstellende plannen waar een mer voor nodig is?
- 5) Kan de regering reageren op dit niet uitvoeren van de motie-Kluit c.s. over gemeentelijke milieueffectrapportages en daarbij ingaan op het aspect stelselverantwoordelijkheid dat bij de minister (en bij de staatssecretaris verantwoordelijk voor milieu) berust?
- 6) De leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD realiseren zich dat sommige moties lastiger zijn uit te voeren dan andere. Echter, deze motie vraagt niets meer of minder dan wat de wet- en regelgeving vereisen. Kan de regering daarom ten eerste reflecteren op de rechtsstatelijke verhouding tussen de Kamers en de regering alsmede ten tweede aangeven wat een aangenomen motie daarin voor haar betekent?
- 7) In antwoord op de eerder door de leden van de fractie van BBB gestelde vraag 2 geeft de regering in de brief van 22 december 2023 het volgende aan:

¹³ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z, p. 7.

¹⁴ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z, p. 8.

datum 6 februari 2024

ons kenmerk 173364.01U

blad 9

“Bij een beperkt aantal milieuregels uit de Bruidsschat is het risico groter dat een rechter alsnog zou oordelen dat deze regels plan-mer-plichtig zouden zijn”.¹⁵

- a. Zien de leden van de fracties van GroenLinks-PvdA en de PvdD het goed dat de bestuursrechter een besluit waarop zulke regels zijn toegepast, onrechtmatig zal achten indien er geen plan-mer is uitgevoerd?
- b. Hoeveel voorschriften van de Bruidsschat dienen tot de door de regering bedoelde milieuregels te worden gerekend?
- c. Wat betekent het voor de uitvoerbaarheid indien een deel van de voorschriften van het omgevingsplan onverbindend zullen worden geoordeeld en de besluiten die onder de reikwijdte van die voorschriften vallen, door de bestuursrechter in een beroep dat door belanghebbenden is ingesteld, zullen worden vernietigd?
- d. Welke zekerheid is er dat de rechter zal oordelen dat bij de andere milieuvoorschriften van de Bruidsschat geen plan-mer-plicht bestaat?

De leden van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag **binnen vier weken** na dagtekening van deze brief.

Hoogachtend,

E. Kemperman

Voorzitter van de vaste commissie voor Infrastructuur, Waterstaat en Omgeving

¹⁵ Kamerstukken I 2023/24, 34 287/29 383, Z, p. 6.